

Zámutovský huslista

Kedysi dávno, pradávno v dedinke Zámutov pod Slanskými vrchmi žil kováč Janko Tancoš so svojou ženou Rózkou a kopou detí. Remeslo mu veľa peňazí neprinášalo. Sem-tam podkul gazdom koňa, z času načas im opravil pluh, ale hladné krky bolo treba nasýtiť. Ešteže Janko vedel prekrásne hrať na husliach, a tak ho pozývali hrať tu na svadbu, tu na zábavu, či na krstiny, aby si privyrobil niekoľko grošov.

Bohatému gazdovi zo susedného chotára sa narodil prvorodený syn, nuž Janka zavolať zahrať na krstiny. Žena Rózka ho vypevádzala so slovami: „Bez peňazí sa nevracaj, veď vieš, že v komore už nemám ani zrnko múky! Vyhni sa krčme, nehraj karty, lebo vždy aj tak všetko prehráš!“ Janko totiž veľmi rád hral karty, ale nie vždy mu išla karta. Na svätého Jána sa hneď zrána Janko Tancoš vybral teda do Červenice a hral tam celý deň na gazdovej oslave. Gazda bol s Jankom veľmi spokojný, tak ho okrem peňazí a výslužky počastoval aj páleným. Podgurážený Janko si dal desať zlatých do vrečka a pobral sa domov. Keď prechádzal okolo červenickej krčmy, ozvalo sa v ňom druhé ja: „Zarobil som nejaké peniažky, a keď mi pôjde karta, moja Rózka a deti sa určite potešia a pochvália ma.“ A zastavil sa zahrať si s čertovými obrázkami. Lenže Jankovi karta nešla a za chvíľu prehral všetky zarobené peniažky.

Už sa zvečeralo a Janko sa neistým krokom a bez peňazí pobral domov. „Čo mi povie moja Rózka, určite sa bude zlostiť a možno ma aj vybijie!“ rozmýšľal Janko, keď prechádzal lesom. Ani si nevšimol, že na krížnych cestách zabudol odbočiť na Zámutov, a keďže už bola poriadna tma, milý Janko zablúdil. Došiel až na lesnú čistinku, kde práve cez zázračnú svätójánsku noc tancovali lesné víly a jaskynní škriatkovia. Tancovali všetci škriatkovia okrem jedného, škriatka Šimona, ktorý sedel obďaleč a len smutne pozoroval tancujúce víly a hlavne vílu Libanku, do ktorej bol zaľúbený. Škriatok Šimon bol veľmi hanblivý a hlavne nevedel tancovať. Janko, aj keď mal strach, rozhodol sa prihovoriť Šimonovi, či by mu nemohol ukázať cestu na Zámutov. Prisadol si teda k Šimonovi a rozpovedal mu svoj príbeh, ako hral v Červenici na krstinách, ako sa pripil, ako prehral peniaze v kartách a ako zablúdil. Aj škriatok Šimon mu povedal o svojom trápení s vílou Libankou a svojom tanečnom umení.

„Moje husle dokážu roztancovať aj najdrevenejšie poleno v tomto lese, veď nie nadarmo ma volajú Janko Tancoš!“ povedal zámutovský hudobník. „Ty len choď a požiadaj Libanku o tanec,“ nabádal Janko Šimona. Aj keď Šimon veľmi Jankovi neveril, predsa ho len poslúchol. Janko vzal husle a zanôtil na svojom zázračnom dreve cigánsky čardáš. Vtom Šimon schytil Libanku a vytancoval ju tak ako nikto predtým. Víla Libanka po tanci odmenila Šimona sladkým bozkom.

Po týchto šťastných udalostiach škriatok Šimon podišiel k Jankovi a povedal mu: „Ty si pomohol mne, teraz je rad na mne. Pod' so mnou!“ Šimon zaviedol Janka do svojej jaskyne. Zobral kladivo, buchol po skale a tá sa premenila na nádherný opál. „Toto je tvoja odmena,“ povedal Šimon a Janka vyviedol z lesa. Janko natešený, že takto pochodil, si navždy sľúbil, že pálené do úst a karty do rúk viac nezoberie. A svoj sľub aj dodržal. Od tých čias Janko Tancoš so ženou Rózkou a deťmi už biedu netreli a ľudia dodnes volajú čistinku, kde tancovali víly Tancoška, vrch, kde býval škriatok Šimon Šimonka a jaskyňu, v ktorej premenil škriatok skalú na opál Libanka.

**Tamara Ivanová, 12 rokov, VI.B,
ZŠ Sídliisko II 1336,093 01 Vranov nad Topľou**

Král' svetla Melichar

Melichar chodí do 5.C triedy. Nie je ako tí, čo stále sedia pri mobile, počítači alebo tablete. No takým by niekedy chcel byť, aby zapadol. V škole sa mu smejú, že o hrách nič nevie, že je šprt a často ho preto šikanujú. Mamka mu zasa vysvetľuje, že lepšie je prečítať si dobrú knihu a rozvíjať svoju vlastnú fantáziu. A nie hnev a stres. Alebo ísť von a hrať sa, lenže ani tam už nemá priateľov. Prekážalo mu už byť stále iný....

Lenže malo to aj svoje výhody. Pri knihe zabudol na svet vonku. Pri kreslení si tvoril svoje svety a pri stavaní papierových vojenských modelov sa vracal časom späť do tajomnej histórie. A keď zaspával, v myšlienkach sa so svojou expedíciou vydal zdolať Mount Everest, aby sa stal najslávnejším horolezcom na svete...

Melicharovi skončil krúžok stolného tenisu a so sklonenou hlavou, kopajúc do kamienkov, išiel pomaly domov. Spozna kríkov sa mu zazdal nahnevanej a zároveň zúfalej hlas. Melichar išiel za zvukom a zvedavo našahoval uši. Zostal prekvapený, keď uvidel malého trpaslíka, ktorý sa zamotal v kríkoch hustého, pichľavého, živého plota.

„Kto si?“ opýtal sa Melichar. „Ty si vari trpaslík?“

„Kto som?!“ nahneval sa ešte viac. „Vy ľudia vidíte iba seba. No jasné, kým neprišli tenológie čítali ste knihy.“ Zaplietol sa mu jazyk.

„Hovorí sa technológie“ zasmial sa Melichar. „A ty budeš permoník. Ale, čo robíš tu hore na zemi?“

„Presne tak, technológie, všade samé wifi,“ zahundral podráždene. „Až sa mi z toho točí hlava. Prišiel som sem zistiť, či sa ľudia konečne zmenili k lepšiemu.“ Zahundral ešte viac. „Pomôž mi dostať sa z kríkov, človek!“ zastonala. „Alebo budeš tam iba stáť?“

„Som prekvapený, že ťa vidím.“ Vykoktal sa. „Vydrr' chvíľu, pomôžem ti.“ Čupol si k nemu, no nevedel, kde začať. „To ako sa ti podarilo? Takto sa zamotať.“ Čudoval sa chlapec. Trpaslík sa zamračil. „Utekal som pred faganmi. čo si zo mňa chceli spraviť loptu.“ Ticho odpovedal. „Keď som padol počas letu z netopiera.“ Melichar otvoril tašku a vytiahol nožnice. Keď pomaly chcel odstrihnúť ostré konáriky, permoník sa ozval: „Radšej by som to nerobil!“ „Prečo?“ zarazil sa chlapec. „To chceš tu ostať?“

„Nie, lenže ak odstrihneš konáriky tohto živého kríka, bolelo by ho to. Je živý a zelený. Stromy sú také bytosti ako ľudia. Nesmieme im ubližovať aj keby nás to malo stáť náš život.“ Odpovedal mu. „Je to proti Permoníkovským zákonom.“

Melichar položil nožnice a prstami odtahoval konáriky okolo permoníka a uvoľňoval ich, jeden po druhom. Išlo mu to pomaly, trne pichali, obaja stonali. „Som Orin. Nehovoríme ľudom svoje mená, no vidím, že ty si iný. Málo si veriš.“ Ozval sa permoník aby posmelil chlapca. Ten sa placho usmial. „Som Melichar.“ Odpovedal chlapec. Permoník Orin vyskočil z posledného zovretia kríkov a kontroloval si potrhane oblečenie a malé ranky, čo mu ostali. Pozrel na Melichara a fúkol mu do poranených dlaní. Pred jeho očami začali vyskakovať trne z rúk a hojili sa všetky rany. Ani nie po minúte bolo po všetkom. „Ďakujem ti permoníček,“ obzeral si Melichar svoje ruky. „To ja, ďakujem tebe.“ Odpovedal mu. „Nikdy nedovoľ ľudom, aby sa ti smiali.“ Melichar vytreštil oči. „Ako to vieš?“ zapýril sa a sklonil hlavu medzi pleciami. „Som permoník a viem čítať myšlienky, úmysly a pocity. Ty si príliš dobrý na to, aby si mi ublížil.“ Povzbudil ho. „Poslali ma z našej bane sem zistiť, aký je svet. Koľko opálu pustíme do sveta ľudom. A koľko musí ostať ukrytý pred ich chamtivosťou.“

„Načo je to dobré?“ začudoval sa Melichar. „To sa tak bojíte o svoje kamene?“ Orin si opravil opasok s mešcom. Vybral hrebeň a učesal si strapatú bradu. „Opály sú naše poklady a dokážu v ľudoch vyvolať buď dobré alebo zlé vlastnosti. My si nezoberieme na svedomie skazu ľudstva, keď sa vedia skaziť sami.“ Otočil sa a zberal na odchod. „Nevedel som, že aj u nás sú rozprávkové svety. Som rád, že som ťa spoznal Orin. No musím už ísť domov, dnes začnem lepšiť nový model lode Pinty. Včera som dokončil Santa Mariu.“ Potešil sa Melichar „Počkááááá! Ktorým smerom je les Dubová dolina? Tam nájdem cestu domov,“ volal permoník a utekal popri ňom rýchlejšie ako Melichar. „Musím sa do opálových baní vrátiť do západu slnka!“ Veľkými gulatými očami prosíkal. „Je to až za mestom,“ dychčal chlapec. „Ale keď pobežíme, tak rýchlo budeme tam.“ Prikývol a zmenil smer s permoníkom v päťách.

Po chvíli sa tam dostali. „Už tam budeme,“ ukázal prstom na miesto pod lesom. „Na paráááádu.“ Tešil sa permoník „Ďalej to už nájdem sám. Ďakujem ti,“ hlasno lapal po dychu. „Čo doma povieš? Že čo si zistil?“ Melichar sa predklonil o kolená, aby sa mu ľahšie dýchalo. „Veľa som toho nestihol, no čo som videl mi stačilo. Stále sú ľudia dobrí aj zlí. Kto si má nájsť svoj kameň, ten si ho nájde, ten sa k nemu dostane. A tí zlí si budú musieť na neho počkať. Necháme to na prírodu. Tá je najmúdrejšia. Tá to zariadi. A kto neverí, nech uverí, že čary a zázraky sa dejú....“ Permoník Orin vošiel do lesa. Naposledy sa otočil. Zakýval Melicharovi a lúsknutím prstov bol preč.

Melichar sa vrátil domov plný emócií z toho, čo zažil. Dospelákom nič nepovedal. Bude to len jeho tajomstvo ako všetky iné tajomstvá. Večer, keď sa uložil na spánok a zhasol svetlo, slastne si ľahol do postele. Ruka mu vkĺzla pod vankúš a narazil na niečo tvrdé a ťažké. Bolo to i veľké. Zasvietil nato baterkou na mobile. V ruke držal krásny dúhový opál. Kameň všetkých farieb. Keď sa mu lepšie prizrel, zbadal v ňom Orinovú tvár. Usmieval sa, keď mu povedal: „Ďakujem za záchranu Melichar, čo znamená Král' svetla.“ A zmizol.

Daniel Imrich, 12 rokov, V.B,

Základná škola ako organizačná zložka spojenej školy Giraltovece

Tajomstvo opálu

Pred mnohými a mnohými rokmi žili malí, múdri a veľmi šikovní banícki škriatkovia. Žili šťastne v podzemí Slanských vrchov. Keď nemali čo robiť, tak pod Slanskými vrchmi kopali tunely a hľadali v nich zlato. Jedného dňa k nim prišiel ich kráľ, ktorý bol ťažko ranený, držal dúhu v náručí a povedal:

„Môžete ukryť túto dúhu pred obrom, ktorý mi je v päťach a chce túto dúhu len pre seba?“

„Vaše veličenstvo, ale kde ju máme ukryť?“ spýtali sa.

Kráľ im ani nestihol odpovedať a zmizol. Škriatkovia hľadali miesto, kde ju ukryť a rozhodli sa, že ju rozdelia na malé kúsky a ukryjú do tunelov. Dúha bola tak dobre skrytá, že obor ju ani po päťsto rokoch nenašiel. A tak to nakoniec vzdal, odišiel a už nikdy sa nevrátil. Keď po mnohých rokoch do tunelov prišli ľudia, našli tam stvrdnuté kúsky dúhy, ktorú pomenovali opál. A tie tunely? No tie pomenovali opálové bane. A tí ľudia sa volali baníci a začali ten opál ťažiť. Neskôr si v blízkosti baní postavili dedinku pod Slanskými vrchmi a nazvali ju Zlatá Baňa. A čo je s baňami teraz? No tie sú stále krásne a každý kto sa tam vydá a má šťastie môže nájsť svoj vlastný kúsok dúhy - opálu. A tí škriatkovia sa dodnes ukrývajú pod Slanskými vrchmi, a keď zbadajú na oblohe dúhu spomenú si na svoje veľké poslanstvo.